

Kamu Araştırmaları Vakfı
Public Research Foundation

6 ŞUBAT DEPREMİNİN TARIM VE GIDA SEKTÖRÜ ÜZERİNE ETKİLERİ VE ALINABİLECEK TEDBİRLER DEĞERLENDİRME RAPORU

21 Şubat 2023

Kamu Araştırmaları Vakfı
Tarım ve Gıda Direktörlüğü

2023 / 1

İçindekiler

- 01** — Mevcut Durum
- 02** — Acil durum, arama ve kurtarma (İlk Bir Ay)
 - a. Gıda güvenilirliği
 - b. Tarımsal altyapılar
 - c. Tarımsal üretim
 - d. Kırsal kalkınma
- 04** — Hasar onarıcı ve akut etkiyi azaltıcı tedbirler (İlk Üç Ay)
- 05** — Depreme ve diğer doğal afetlere direncin artırılması (İlk Bir Yıl)
- 06** — Tarım ve Orman Bakanlığı Deprem Destek Uygulamaları

Mevcut Durum

Ülkemiz bulunduğu coğrafya gereği başta deprem, kuraklık, sel, heyelan, don, dolu ve fırtına olmak üzere çok sayıda ve sıklıkla görülebilen doğal afetlerin yaşandığı bir coğrafyadır. Tarih boyunca coğrafyamızda yaşanan çok sayıda doğal afet önemli can ve mal kaybına yol açmış, ekonomik ve sosyal yapımız üzerinde büyük değişimlere neden olmuştur. Bu nedenle doğal afetler konusunda toplumsal direncin artırılması, insanların farkındalık ve hazır bulunma düzeylerinin geliştirilmesi, acil durum, arama ve kurtarma konularında beşeri ve teknik kapasitemizin her daim güçlü halde tutulması ulusal varlığımız için son derece önemlidir.

Cumhuriyet tarihinin en büyük doğal afeti olan 6 Şubat 2023 tarihinde Kahramanmaraş merkezli 7,7 ve 7,6 şiddetindeki “Büyük Deprem” olup, ülke coğrafyasının 1/7’si ve nüfusunun 1/6’sını doğrudan, tüm ülkemizi ise dolaylı olarak etkilemiştir.

Deprem nedeniyle 40 bini aşan sayıda vatandaşımız vefat etmiş, 150 bin civarında kişi yaralanmış ve 4 milyondan fazla kişi ise deprem bölgesinden ayrılmıştır. Deprem nedeniyle 100 bini aşkın bina ise yıkılacak seviyede hasar görmüştür. Arka arkaya olan iki deprem ve artçıları barınma, ulaşım, enerji olmak üzere çok büyük bir alt yapı hasarı meydana getirmiştir. Deprem ekonomik maliyetinin ise milli gelirin %2-3’ü veya dolaylı etkileri ile birlikte 4-5 yıllık süreçte zamana yayılmış şekilde 80-85 milyar USD arasında olabileceği tahmin edilmektedir.

Deprem nedeniyle diğer tüm sektörler olduğu gibi tarım sektöründe de büyük insani, mali ve alt yapı kayıpları meydana gelmiştir. Depremi yaşadığı Adana, Adıyaman, Diyarbakır Elazığ, Gaziantep, Hatay, Kahramanmaraş, Kilis, Malatya, Osmaniye ve Şanlıurfa illeri kırsal nüfusun oldukça yoğun olduğu ve önemli tarımsal üretimin yapıldığı illerimizdir. Bu illerde tarımsal arazi varlığı 3,7 milyon hektar (ha) olup ülkemiz tarım arazisinin %15,8’i, çiftçi sayısı ise 270 bin olup toplam çiftçi sayımızın %13’ü dür. Bölgenin tarımsal üretimdeki payı %14 civarında olup 85 milyar TL büyüklüğünde bir ekonomik değere sahiptir.

Deprem bölgesinde kırsal alanda arama-kurtarma faaliyetleri AFAD, ulusal ve uluslararası ilgili kurumlar ve sivil toplum örgütleri ile birlikte yürütülmüş, hayvanların barınma ve beslenme ihtiyaçlarının giderilmesi ise Tarım ve Orman Bakanlığının koordinasyonunda ilgili kurum ve sivil toplum örgütlerinin desteğiyle yürütülmektedir. Depremi tarımsal alt yapı, varlıklar ve gıda sistemleri üzerine etkilerine dair detaylı bir rapor veya veri henüz yayınlanmamıştır.

Acil durum, arama ve kurtarma

Deprem sonrası acil durum, arama-kurtarma ve yardım hizmetleri kırsal alana maalesef geç ulaşmıştır. Birçok devlet ve sivil toplum yardım kuruluşu şehirlerde organize olduğundan kırsal alana erişimde genel olarak geç kalınmaktadır. Ayrıca deprem sonrası tek katlı veya daha az riskli olduğu düşünülen yapıların varlığı nedeniyle kentlerden kırsala yoğun bir göç olmakta bu da kırsalda gıda ve sağlık hizmetine olan ihtiyacı artırmaktadır. Enerji ve iletişim hatları kırsalda ağır tahribat görmüş ve kullanılmaz hale gelmiş, tekrar kullanıma alınması ise çok zaman almıştır. Tarımsal üretimin devamı ve gıda güvenilirliğinin temini için deprem sonrası yapılması gereken acil işler aşağıdaki gibi birkaç başlıkta özetlenebilir.

A. GIDA GÜVENİLİRLİĞİ:

- Zoonoz hastalıkların kontrolü için ölen hayvanların acilen usulünce bertaraf edilmesi.
- Kontrol ve denetim süreci bozulmuş olan gıda üretim ve dağıtımının kontrolü.
- Yardımlar sonucu gelen gıdaların usulünce muhafazası ve kayıp-israfın önlenmesi
- Gıda kaynaklı halk sağlığı için risk oluşturan çöp, atık vb. sorunlarının yönetilmesi.
- Fırınlara başta olmak üzere yerel gıda üretim imkânlarının hızlıca devreye alınması
- Gıda üretim tesislerinin hasar tespit ve onarımdan sonra acilen devreye alınması.

B. TARIMSAL ALTYAPILAR:

- Öncelikle kaynak, baraj, gölet vb. su tedarik durumunun belirlenmesi.
- Su depolama ve nakil alt yapılarının kontrolü ve hijyen durumunun belirlenmesi.
- Silo, soğuk hava deposu, ambar, sera vb. üretim alt yapılarının durumunun belirlenmesi.
- Tarım ilacı, gübre, hayvan sağlığı ürünleri vb. ürünlerin depolandığı ve satışının yapıldığı yerlerin durumunun ve afet esansındaki saçılım ve dağılımının belirlenmesi.

C. TARIMSAL ÜRETİM:

- Ahır, ağıl, kümes vb. alt yapıların ve canlı varlıkların durumun belirlenmesi.
- Hayvan sağlığının takibi, hayvan yemi ve sulama imkanlarının sağlanması.
- Seracılık, bahçecilik vb. alanlardaki bakım ve hasat işlerinin yapılması.
- Tarımsal varlıkların çalınmasını engelleyici güvenlik tedbirlerinin alınması.

D. KIRSAL KALKINMA:

- Kırsal alanlarda yıkılan alt yapı, yol, tahrip olan alet-makina envanterinin çıkarılması.
- Kırsaldan kente deprem nedeni ile tahliye edilenlerin kaydı ve takibi
- Kırsal alanlardaki barınma ve hayvan bakım alt yapılarının ivedilikle yapılması.
- Heyelan, taş düşmesi ve arazi çatlakları sonucu oluşan hasarın tespiti ve giderilmesi
- Tarımsal kredi ödemelerinin yapılandırılması ve ötelenmesi

Hasar onarıcı ve akut etkiyi azaltıcı tedbirler

Gıda güvenliğinin korunması, ekonominin hızlı rehabilitasyonu ve afet yaralarının hızlıca sarılması için kırsal ulaşım, enerji, su, eğitim alt yapılarının hızla onarılması ve hizmete alınması gerekmektedir. Canlı hayvan başta olmak üzere tarımsal varlıkların korunması, işgücünün yerinde ve üretimde tutulması, hasar gören hayvan barınakları ve ürün muhafaza altyapılarının hızlı bir şekilde onarılması gerekmektedir.

Ülkemiz için Mart - Nisan aylarında başlayacak olan yeni üretim sezonu için orta vadede yani en geç haziran ortasına kadar yapılması gereken öncelikli çalışmalar aşağıdaki şekilde sıralanabilir.

- Depremde hasar gören tüm yerleşim birimleri, üretim alt yapıları ve canlı varlıklar ile ilgili zarar-ziyan ve hasar tespit raporunun yayınlanması.
- Deprem bölgesinde bulunan tüm ahır, ağıl ve kümeslerin kontrol edilerek tamiri mümkün olanların en kısa zamanda tamiri, mümkün olmayanların yıkılması.
- Her bölgede bulunan, baraj, gölet, kanal, kanalet, kuyu vb. sulama alt yapılarının tamir edilmesi.
- Kamu kuruluşları ve sivil toplum örgütlerince yapılacak yem, tohum, gübre alet, ekipman vb. desteklerin Tarım ve Orman Bakanlığınca koordine edilmesi.
- Ekim, dikim, çapalama, hasat vb. kültürel işlemler için yeterli alet ekipman bulunamayacağından tarım kerdi kooperatifleri veya yerel yönetimlerce ortak kullanıma müsait araç,makine-ekipman parklarının oluşturulması.
- Depremde üretim imkanlarını veya ürünlerini kaybetmiş üreticilere en az bir yıl süreyle aylık veya iki aylık düzenli maddi yardımların planlanması
- Çiftçilere üretim girdileri için faizsiz ve uzun vadeli kredi imkanı sağlanması
- Kırsalda yaşayan üreticilerin aylık gelirlerinin olmadığı dikkate alınarak üretim sezonun sonuna kadar düzenli insani yardımların yapılması.
- Kırsal alanda yapılacak konutların en kısa sürede ve öncelikle yapılarak çiftçilerin evlerine dönerek üretime devam etmesinin sağlanması.
- Kırsal alanda depremzedeler için yapılacak konutların ve diğer alt yapıların tarımsal üretimi mümkün kılacak şekilde hasat sezonuna yetişecek şekilde yapılması.
- Hayvan sağlığı ve bitki sağlığı faaliyetlerinin Tarım ve Orman Bakanlığınca daha etkin şekilde koordine edilerek aksatılmadan yürütülmesi.
- Bölgede yeter miktarda gübre, tarım ilacı, aşı vb. girdi sevkinin ve muhafazasının sağlanacağı alt yapı ve koordinasyon çalışmalarının yürütülmesi.
- Deprem sonrası uygun olmayan şartlarda muhafaza edilen gıda ve gıdaya temas eden madde ve malzemenin tüketime arzının engellenmesi.

Depreme ve diğer doğal afetlere direncin artırılması

Depremler ani ve şiddetli bir şekilde can ve mal kaybına yol açan büyük doğal afetlerdir. Bu afetler sonrası kırsal alanda yaşama ve üretimde kalma imkanları hızlı bir şekilde tedarik edilmediğinde afetin etkisini artırıcı ve telafisi daha güç durumlar meydana gelebilir. Tarım sektöründe deprem en çok etkilenenler aile işletmeleri olup, bunların hayvan varlığı, alet ekipman, yem, tohum, gübre vb. üretim araçları ile donatılıp yerinde ve üretimde tutulmaları son derece önemlidir. Deprem yaratacağı en büyük hasarlardan biri de tarım kültürünün, yerel gen kaynaklarının kaybolması ve tarımsal işgücünün azalmasıdır. Doğal afetler sonucunda genel olarak ihracatta azalma ve ithalatta artış görülmektedir.

FAO tarafından yapılan çalışmalar neticesinde doğal afetler sonucu gelen yardımın ancak %3,4'lük kısmının tarım sektörüne gittiği rapor edilmektedir. Kırsal alan yerleşim planları ile tarımsal alt yapı yerleşim, imalat ve denetim faaliyetleri ise kentsel alan yapılarına göre daha az düzenlenmiş bir alandır. Bu nedenlerle kırsal alan için deprem başta olmak üzere tüm yerleşim ve tarımsal alt yapılar için bölge ve faaliyet bazlı "doğal afet direnci yüksek yapılar" için gerekli çalışmalar yapılmalıdır. Bu amaçla aşağıdaki öneriler geliştirilmiştir.

- Türkiye Bina Deprem Yönetmeliğinde kırsal alan konutları ve tarımsal alt yapılar için bir bölüm ayrılmalı, tarımsal faaliyetlerin gereği göz önünde bulundurularak gerekli teknik ve yasal düzenlemeler yapılmalıdır.
- Havza bazlı tarımsal üretim planları doğal afetler dikkate alınarak yenilenmelidir.
- Tarım ve Orman Bakanlığınca "Kırsal alan tanımı, yönetimi, kırsal yerleşim planları geliştirilerek Çevre Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığının "Kırsal Mahalle ve Kırsal Yerleşik Alan Yönetmeliği" ile uyumlu olacak şekilde yeniden düzenlenmelidir.
- Üreticilerin doğal afet sonrası bireysel olarak üretime devam etme kabiliyetleri azaldığı için hayvancılık başta olmak üzere "Sözleşmeli Tarım" uygulamaları teşvik edilmelidir.
- Ulusal ve uluslararası yardımlardan "Kırsal Kalkınma ve Tarımsal Üretimin Geliştirilmesi" projesi kapsamında projeli yatırımların desteklenmesinde kullanılması.
- Depremzedeler için toplanan yardım fonlarından kırsal alan rehabilitasyonu ve tarımsal üretim alt yapılarının geliştirilmesine kaynak aktarılmalıdır.
- Afet bölgesi olan 11 ilde orta ve büyük ölçekli tarımsal yatırımlar için özel teşvik ve vergi muafiyetleri sağlanmalıdır.

Tarım ve Orman Bakanlığı Deprem Destek Uygulamaları

DEPREMDEN ETKİLENEN İLLERDE ÇKS KOTA SINIRI KALDIRILDI

Çiftçi Kayıt Sistemi (ÇKS) Kaydı bulunan üretici,birlik ve kooperatifler,Toprak Mahsulleri Ofisi'nin (TMO) görev alanında bulunan ve pazarlama gücünü çekebilecekleri hububat ve bakliyat ürünlerini lisanslı depolar üzerinden ELÜS yoluyla veya TMO işyerlerinde cins ve kota sınırı olmadan 08 Mayıs 2023 tarihine kadar satabilecekler

DEPREMDEN ETKİLENEN 11 İLDE, HAYVANCILIK YAPAN ÇİFTÇİLERİN ZARARI AYNİ OLARAK KARŞILANMA KARARI ALINDI

Büyükbaş ve küçükbaş hayvan yetiştiricileri telef olan hayvanlarının adedi kadar büyükbaş ve küçükbaş hayvan, kanatlı hayvan yetiştiricileri telef olan kanatlı hayvanlarının adedi kadar kanatlı hayvan, arıcıların zarar gören kovanlarının adedi kadar da arılı kovanları Tarım ve Orman Bakanlığınca bedelsiz olarak tedarik edilecek.

Ayrıca 11 ildeki 12 bin arıcıya ait 1 milyon 483 bin kovanı için acil şeker ihtiyacı karşılanacak.

DEPREM BÖLGESİNDEKİ İLLERE MAZOT VE GÜBRE DESTEKLERİ ŞUBAT AYI SONUNA KADAR ÖDENME KARARI ALINDI

Hayvancılık desteği;

Yıl boyunca ödenecek olan 530 Milyon TL tutarındaki;

- Çiğ süt desteği
- Buzağı desteği
- Anaç koyun-keçi desteği
- Büyükbaşhayva besi desteği
- Arılı kovan desteği
- Sürü büyütme ve yenileme desteği ödemeleri 10 il için şubat ayı içerisinde çekilerek üreticilerin hesaplarına yatırılacaktır.
- Ayrıca 10 il için 185 bin işletmeye , 2 milyon büyükbaş için hayvan başına 500 TL ve 9 milyon küçükbaş için hayvan başına 50 TL olmak üzere toplam 1,5 milyar TL yem desteği verilecektir.

Tarım ve Orman Bakanlığı Deprem Destek Uygulamaları

KKYDP 2022-2023 DÖNEMİ EKONOMİK YATIRIMLARIN BAŞVURU SÜRESİ UZATILDI

Tarıma dayalı ekonomik yatırımlar için 2022-2023 dönemi başvuru süresi , depremden etkilenen 10 ilde 8 Mayıs 2023'e diğer illerde ise 28 Şubat 2023'e kadar uzatıldı.

Kırsal ekonomik altyapı yatırımları için 2022-2023 dönem proje değerlendirme süresi, depremden etkilenen 10 ilde 8 Mayıs 2023'e diğer illerde ise 10 Mart 2023'e kadar uzatıldı.

DEPREMDEN ETKİLENEN ÇİFTÇİLERİN MAZOT VE GÜBRE DESTEKLERİ NAKİT ÖDENECEK

Depremler nedeniyle zarar gören ve afet bölgesi ilan edilen illerde kayıtlı çiftçiler için 2022 üretim yılı mazot ve gübre destekleme ödemeleri nakit olarak gerçekleştirilecek.

Vefat eden çiftçilerin Ziraat Bankasında bulunan hesaplarına mazot ve gübre alımında kullanılmak üzere tanımlanan destekleme tutarları, Ziraat Bankasına başvurmaları halinde mirasçılarında nakit olarak ödenecek.

Bu kapsamda toplam tutarı 2,8 milyar TL olan mazot ve gübre destekleri , Şubat ayı sonuna kadar çiftçilerin hesaplarına yatırılacaktır.

KARA AVCILIĞI İKİNCİ BİR DUYURUYA KADAR ÜLKE GENELİNDE DURDURULDU

Kahramanmaraş merkezli meydana gelen ve 10 ilde hasara neden olan deprem afeti nedeniyle kara avcılığı Türkiye genelinde 14 Şubat 2023 itibarıyla ikinci bir duyuruya kadar durduruldu.

HAZİNE DESTEKLİ KREDİLERE 1 YIL SÜREYLE TEHİR İMKANI GETİRİLDİ

Ziraat bankası ve tarım krediden kullandıkları hazine destekli kredileri 1 yıl süreyle tehir imkanı getirildi.

HAYVAN ALIM VE BAKIM

Et ve Süt Kurumu tarafından deprem bölgelerinde üreticilere özel alım fiyat politikası belirlendi. Üreticilerin sahihsiz kalmış veya bakım imkanı olmayan hayvanları mahallinden alındı.

Kamu Araştırmaları Vakfı
Public Research Foundation

TARIM VE GIDA DİREKTÖRLÜĞÜ

İletişim

ÇİĞDEM MAHALLESİ 1552.
SOKAK NO: 1/6 06530
ÇANKAYA ANKARA

0312 431 10 99
0312 431 10 89

www.kav.org.tr

info@kav.org.tr